

31 martie 2022

Domnului Sergiu LITVINENCO
Ministru al Justiției

Stimate domnule Ministru,

Asociația Obștească „Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției” (CAPC) a examinat proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie), inițiativă legislativă a Ministerului Justiției.

Prin această scrisoare, Vă expediem Opinia AO ”CAPC” cu privire la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative, cu remarci și recomandări pentru îmbunătățirea textului proiectului.

Anexă: Opinia AO ”CAPC” cu privire la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie)

Cu respect,
Viorel Pîrvan,
Coordonator proiecte CAPC

Opinia AO ”CAPC” a fost elaborată în cadrul Proiectului „Cetățenii vorbesc: promovarea reformei democratice în interesul cetățenilor din Moldova”, implementat cu suportul Freedom House Moldova

OPINIE
cu privire la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative
(asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și
violența în familie)

Autor al proiectului de act normativ este Ministerul Justiției. Elaborarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative ca măsură de ajustare a cadrului legal la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice este prevăzut în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022.

Potrivit notei informative, proiectul de lege a fost elaborat întru necesitatea armonizării prevederilor legislației naționale cu normele acordurilor internaționale, semnate și ratificate de către Republica Moldova, în special Convenția Consiliului Europei cu privire la protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote), Statutul Curții Penale Internaționale, Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul).

Autorul susține că „*semnarea de către Republica Moldova a actelor internaționale menționate supra, impune obligația pozitivă a statului de a consfinți aceste prevederi în legislația națională și a stabili un cadru normativ atât material cât și procesual compatibil cu standardele internaționale.*”

Autorul accentuează că „*obiectivul general al proiectului este fortificarea drepturilor materiale și procesuale ale victimelor infracțiunilor de violență în familie și a infracțiunilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a acestora prin adaptarea cadrului normativ intern la standardele și practicile internaționale.*”

Analizând proiectul pentru modificarea unor acte normative, făcut public de către Ministerul Justiției, CAPC consideră că la promovarea și adoptarea acestuia urmează să se ia în calcul următoarele aspecte.

Remarci detaliate

1. Potrivit prevederilor art.46 alin.(3) din Legea 100/2017, expunerea dispozițiilor de conținut este sistematizată într-o succesiune logică, dispozițiile de drept material precedându-le pe cele de ordin procedural. Succesiunea logică se bazează pe o analiză juridică temeinică, pe stabilirea naturii instituțiilor și a relațiilor dintre acestea, motiv pentru care considerăm că prevederile din noul alineat (1¹) la art.38 din Codul familiei urmează să se regăsească în prevederile art.38 alin.(2) lit.d) din Codul Familiei ca o continuitate/completare a prevederii reglementate.
2. Atragem atenția că sintagma „*poate obliga*” utilizată de către autor în art.104¹ alin.1 la Codul penal este una discreționară, lăsând la aprecierea instanței aplicarea de măsuri complementare. Această abordare nu corespunde scopului declarat de către autor în nota informativă la proiect. Autorul subliniază că se atestă lipsa unei practici judiciare de aplicare frecventă a măsurii de obligare a agresorului să participe la programe probaționale pentru reducerea comportamentului violent. Astfel, pentru reducerea comportamentului violent al agresorilor este necesară completarea cadrului normativ astfel încât în toate cazurile de condamnare pentru violență în familie agresorul să fie obligat să participe la un program de reducere a comportamentului violent, precum și sunt necesare analize și studii privind eficiența măsurilor alternative detenției aplicate agresorilor violenței în familie. Reieșind din scopul declarat în nota informativă, considerăm necesar de a exclude cuvântul „poate” din textul normei (art.104¹ alin.1 la Codul penal).
3. Actul sexual săvârșit, chiar și consimțit, asupra persoanei cu vârsta între 14 – 16 ani, care se află în îngrijirea, ocrotirea, protecția, educarea sau tratamentul făptuitorului sau săvârșit de două sau mai multe persoane, sau însoțit de contaminarea intenționată cu maladia SIDA, constituie circumstanțe agravante. Astfel de acțiuni urmează a fi condamnate fără a permite făptuitorilor de a se eschiva de la răspundere penală, întrucât:

- este evident că actul sexual săvârșit asupra persoanei care se află în îngrijirea, ocrotirea, protecția, educarea sau tratamentul făptuitorului putea să se realizeze doar printr-o presiune/influență morală, psihică asupra victimei. La săvârșirea acestui raportului sexual este indubitabil că făptuitorul a profitat de vulnerabilitatea/dependența victimei de persoana făptuitorului;
- actul sexual săvârșit asupra persoanei cu vârsta între 14 – 16 ani de două sau mai multe persoane este de fapt o relație non-monogamă (relațiile poliamoroasă). Ne dăm seama că sexualitatea poate însemna lucruri diferite pentru grupuri diferite de persoane, dar nu trebuie să uităm că art.174 Cod penal are ca subiect/victimă un minor. Scopul normei este de a proteja minorul de abuzuri, de a promova o educație sexuală corespunzătoare. Întrucât o educație sexuală cuprinzătoare protejează copiii și contribuie la construirea unei societăți sigure și sănătoase;
- actul sexual săvârșit asupra persoanei cu vârsta între 14 – 16 ani însoțit de contaminarea intenționată cu maladia SIDA este de fapt o acțiune intenționată și care are ca scop cauzarea de prejudicii sănătății persoanei.

În lumina celor indicate, considerăm oportun redactarea textului propuse la art.174 Cod penal, și a exclude textul „la alineatul (2), după textul „la alin.(1)” se completează cu textul „sau alin. (1¹)” ca fiind contrar scopului normei și a faptelor încriminate.

4. La articolul III de modificare a Codului de procedură civilă, la pct.2 și pct.3 pentru aplicarea într-un sens mai larg propunem ca după sintagma „de alcool sau droguri” de completat cu textul „**și/sau alte substanțe psihotrope**”.

Concluzii

Cu titlu de concluzii reținem următoarele:

- Proiectul legii își propune să armonizeze prevederile legislației naționale cu normele acordurilor internaționale, semnate și ratificate de către Republica Moldova, în special Convenția Consiliului Europei cu privire la protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote), Statutul Curții Penale Internaționale, Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul);
- Argumentele invocate în nota informativă sunt suficiente și se operează cu date și informații care arată asupra necesității modificărilor propuse;
- Analiza proiectul legii, prin prisma prevederilor imperative ale Legii nr.100/2017 privind actele normative, denotă nerespectarea parțială de către autorul proiectului a procesului de legiferare, în special a prevederilor art.46 din Legea nr.100/2017;
- În vederea atingerii scopului propus unele prevederi ale acestuia urmează a fi revăzute, reieșind din obiecțiile formulate în prezenta opinie, pentru a nu permite făptuitorilor de a se eschiva de la răspundere penală, pentru a proteja minorul de abuzuri, de a promova o educație sexuală corespunzătoare.